

Rådet for psykisk helse

Postadresse: Postboks 817 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse: Grensen 13, 0159 Oslo

Tlf 23 10 38 80

post@psykiskhelse.no

Bank: 1609.08.79875

www.psykiskhelse.no

Org.nr. 971524499

Rådets medlemsorganisasjoner: ADHD Norge, Aurora - støtteforening, Bipolarforeningen Norge, FRI - foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, Hjelpeskilden Norge, Hvirte Ørn, Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse - LPP, Landsforeningen mot seksuelle overgrep, Mental Helse, Mental Helse Ungdom, Norsk Tourette Forening, ROS - Rådgeving om spiseforstyrrelser, Spiseforstyrrelsesforeningen, WSO - Landsforeningen We Shall Overcome, Voksne for Barn, Kirkens SOS, Stiftelsen CRUX, Norges Røde Kors, Fagforbundet, FO - Fellesorganisasjonen, Norsk Ergoterapeutforbund, Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Psykiatrisk forening, Norsk Psykologforening, Norsk Sykepleierforbund, Universitetet i Sørøst-Norge, NTNU - Norges Tekniske Naturvitenskapelige Universitet, Universitetet i Åger, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Helsedirektoratet

Oslo 16.05.2024

Høringsvar: Nasjonal veileder *Psykisk helse- og rusarbeid for voksne*

Rådet for psykisk helse mener overordnet at denne veilederen er grundig gjennomarbeidet og mer tilgjengelig for brukerne. Siden den er betydelig nedkortet og mer konsentrert rundt beskrivelser og henvisninger som viser hvordan tjenestene faktisk kan tilrettelegges i det arbeidet, vil den være til god nytte. Samtidig vil vi påpeke at den mangler noen tydelige verdimeslige føringer innledningsvis.

Vi oppfatter at dokumentutkastet forutsetter kjennskap til verdi- og kunnskapsgrunnet i *Sammen om mestring*. I og med at denne nasjonale veilederen senere skal erstatte *Sammen om mestring*, anser vi det som nødvendig å legge inn i et innledende kapittel eller lenkes til denne informasjonen i en digital kunnskapsbank. Vi har tilsvarende kommentar knyttet til kunnskapsgrunnet, som bør samles og lenkes til på et nettsted der det også kontinuerlig suppleres med ny kunnskap. Det foreligger mye kunnskap om tiltak som virker, men kommunene trenger en god kunnskapsbank om implementeringsmetoder som fungerer.

I *Sammen om mestring* løftes brukeren og brukerens behov som grunnleggende verdi for hvordan tjenestene skal organiseres og utformes, med vekt på samhandling og mestrings-/recoveryorienterte tjenester. I denne reviderte utgaven kan det synes som om det er vurdering av hva som er nødvendige, forsvarlige og bærekraftige tjenester som er det førende for å gi lett tilgjengelige tjenester til brukerne. Rådet for psykisk helse mener at brukerperspektivet som grunnleggende føring for mestringsorienterte samhandelnde tjenester eksplisitt må løftes fram innledningsvis i en nasjonal veileder som dette for å peke ut det verdimeslige fundamentet og den retningen vi som samfunn ønsker for utviklingen av tjenestene i årene framover. Samtidig er det fint hvis dette gjøres mer kortfattet enn i *Sammen om mestring*.

Leder- og handlingskompetanse

Inndelingen i kapittel 3 om hovedforløp er god og kan bidra til mer standardiserte/likeverdige tilbud i kommunene. Det kan synes som om noen flere ansvarsområder flyttes over på kommunen og det bør klargjøres tydeligere hva kommunen pålegges av kartlegging, utredning, behandlingsansvar og dokumentasjonsplikt. Gjennomføring av disse oppgavene fordrer at kommunene har tilgang på personell med både lederkompetanse og handlingskompetanse om de skal klare å iverksette de pålagte kommunale oppgavene. De økonomiske tilskuddene til det kommunale arbeidet må dimensjoneres etter det pålagte ansvaret. *Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten* er viktig i oppfølgingen av dette arbeidet, og bør lenkes til i veilederen.

Trening som medisin

I avsnittet *Omfang og avgrensning* i kapittel 1 står det at tema som er dekket i andre normerende publikasjoner, ikke omfattes av denne veilederen. Veilederen er grundig på en rekke områder som allerede er grundig beskrevet i retningslinjer, pasientforløp og andre publikasjoner, og samtidig mindre grundig på andre områder som også er anbefalt. Et eksempel her er omtalen av trening som medisin, som denne veilederen nevner overfladisk flere steder i kapittel 3, knyttet til tiltak gjennom treningskontakter, aktivitets- eller treningstilbud og frisklivssentraler. Parallelt unnlater veilederen å understreke det tydelig kunnskapsbaserte poenget som har gitt trening som medisin en egen Nasjonal

kompetansetjeneste og et eget pasientforløp "Ivaretagelse av somatisk helse og levevaner ved psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer. Ernæring, fysisk aktivitet og søvn" (2019). Veilederen bør i sterkere grad vise til kunnskapsgrunnlaget knyttet til systematisk bruk av trening, og spesielt høyintensitetstrening, i bedringsprosesser knyttet til somatisk, psykisk og sosial helse. Dette er et kjernepunkt for disse pasientgruppene som dør 10-20 år tidligere enn den øvrige befolkningen.

Veilederen nevner heller ikke musikkterapi som verktøy i kommunale rus- og psykiske helsetjenester, under kapittel 3. Musikkterapi har siden 2010 vært et utviklingsområde innen rus og psykisk helsetjenester og har et solid kunnskapsgrunnlag (Cochrane), noe som har ført til anbefalinger i tre ulike nasjonale faglige retningslinjer: for psykose, avrusning og behandling av rusmiddelavhengighet. Kunnskapsoppsummeringene er publisert av Universitet i Bergen. Musikkterapi fokuserer på aktuelle mål innen helsefremmende arbeid, behandling, rehabilitering og omsorg, og kjennetegnes av en ressursorientert og kontekstsensitiv tilnærming som er forenlig med recoveryorientert arbeid.

Rusfeltets hovedorganisasjon og Rådet for psykisk helse har samarbeidet i mange år om utviklingsområdene trening som medisin og musikkterapi. Vi har vært i ulike møter med direktoratet og med Stortinget om disse innsatsene. Det er viktig at Helsedirektoratet peker på hvilke verktøy vi har ny kunnskap om – som kan styrke det tverrfaglige arbeidet i kommunene. Det er også viktig å åpne opp for oppgaveglidning i tjenestene der ulike faggrupper kan stå sammen i sterke tverrfaglige team og gjøre hverandre og pasientene gode.

Med vennlig hilsen

Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen
generalsekretær